

Романова Ніколь Віталіївна,
аспірантка Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського

ІНСТИТУТ УПОВНОВАЖЕНИХ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах сьогодення особлива увага як на міжнародному, так і на національному рівнях приділяється забезпеченню та охороні прав людини. Концептуальні засади зобов'язання дотримання прав і свобод людини в Україні як основи демократичного суспільства закріплені в ст. 3 Конституції: «Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. Зокрема, таке утвердження і забезпечення прав людини полягає в законодавчому закріпленні та механізмі захисту. Так, відповідно до Конституції України Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади уповноважена на прийняття законів, що в свою чергу передбачає законодавче врегулювання з боку держави питань дотримання прав людини (ч. 3 ст. 85 КУ України). Щодо захисту прав і свобод людини і громадянина то такий обов'язок покладений на суди (п. 1 ст. 55 КУ України).

Крім того, Основним Законом України визначено, право людини на звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (п. 3 ст. 55 КУ України), а також здійснення ним парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина (ст. 101 КУ України). Тобто, на конституційному рівні для забезпечення дотримання прав людини передбачений Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Станом на 2019 рік в штатному розписі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини передбачено штат у кількості 342 штатні одиниці з місячним фондом заробітної плати за посадовими окладами в розмірі 3665312 грн. 50 коп. [2]. На забезпечення його діяльності з державного бюджету України для загального фонду станом на 2020 рік виділено всього 124671 грн. 40 коп. [12].

Разом з тим, слід зазначити, що на законодавчому рівні в Україні, для забезпечення прав і свобод людини закріплено, крім Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, статус Уповноваженого Президента України з питань контролю за діяльністю Служби безпеки України, Уповноваженого Президента України з прав дитини, Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій, Уповноваженого із захисту державної мови, Уповноваженого Президента України з земельних питань, Уповноваженого Президента України з питань волонтерської діяльності.

Уповноважений Президента України з питань контролю за діяльністю Служби безпеки України здійснює постійний контроль за додержанням конституційних прав громадян і законодавства в

оперативно-розшуковій діяльності, діяльності у сфері охорони державної таємниці органів і підрозділів Служби безпеки України, а також контроль за відповідністю Конституції і законам України виданих Службою безпеки України положень, наказів, розпоряджень, інструкцій, вказівок [3].

Задля забезпечення належних умов для реалізації громадянських, економічних, соціальних та культурних прав дітей в Україні, беручи до уваги необхідність особливого піклування про дитину встановлено, що здійснення Президентом України повноважень щодо забезпечення додержання конституційних прав дитини забезпечується Уповноваженим Президента України з прав дитини [4].

З метою забезпечення належних умов для реалізації громадянських, соціальних, економічних та культурних прав і законних інтересів людей з інвалідністю, в тому числі тих, які отримали інвалідність у зоні проведення антитерористичної операції, інвалідів війни, недопущення їх дискримінації, виховання поваги до особливостей таких людей, визнаючи пріоритетність міжнародних стандартів з інтеграції людей з інвалідністю у життя суспільства встановлено, що здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо забезпечення додержання прав і законних інтересів людей з інвалідністю забезпечується Уповноваженим Президента України з прав людей з інвалідністю [5].

Посада Урядового уповноваженого з питань гендерної політики запроваджена Постановою Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 390 задля організації здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства [6]. Забезпечення діяльності Урядового уповноваженого з питань гендерної політики здійснюється апаратом Урядового уповноваженого, який є самостійним структурним підрозділом Секретаріату Кабінету Міністрів України та згідно з штатним розписом на 2019 рік до його складу входить 4 посади: керівник апарату, головний спеціаліст, старший референт, референт одиниці з місячним фондом заробітної плати за посадовими окладами в розмірі 47472 грн. 00 коп. [7].

З метою сприяння функціонуванню української мови як державної у сферах суспільного життя, визначених Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 № 2704-VIII, на всій території України діє Уповноважений із захисту державної мови, завданнями якого є: 1) захист української мови як державної; 2) захист права громадян України на отримання державною мовою інформації та послуг у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, на всій території України і усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою. Гранична чисельність працівників секретаріату Уповноваженого із захисту державної мови – 50 одиниць [8]. На забезпечення його діяльності з державного бюджету України для загального фонду станом на 2020 рік виділено всього 15886 грн. 20 коп. [12].

З метою забезпечення належних умов для реалізації учасниками бойових дій, які брали участь в антитерористичній операції та заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, права на реабілітацію впроваджено посаду Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій [9].

Крім того, Президентом України Указом від 01.10.2019 № 727/2019 призначено Уповноваженим Президента України з земельних питань (поза штатом) [10].

З метою підтримки волонтерської діяльності, забезпечення гарантій додержання прав і законних інтересів волонтерів призначено Уповноваженого Президента України з питань волонтерської діяльності (поза штатом) [11].

Забезпечення діяльності Уповноваженого Президента України з питань контролю за діяльністю Служби безпеки України, Уповноваженого Президента України з прав дитини, Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій, Уповноваженим Президента України з земельних питань (поза штатом), Уповноваженого Президента України з питань волонтерської діяльності здійснюється відповідним структурним підрозділом Адміністрації Президента України.

Отже, для забезпечення прав і свобод людини в Україні передбачено низку уповноважених, які виконують ті самі функції, однак в різних напрямках, крім Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, повноваження якого спрямованістю не обмежені. На нашу думку, ефективно реалізувати конституційний обов'язок держави щодо утвердження і забезпечення прав і свобод людини спроможний визначений конституцією Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, при умові збільшення кошторису та штатних одиниць за рахунок інших уповноважених з можливістю поділу штату за необхідністю по напрямкам роботи. Такі зміни призведуть до упорядкованості та визначеності в питаннях компетенції та зменшать навантаження на Державний бюджет України.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Штатний розпис Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на 2019 рік. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/request/57560/response/138314/attach/3/.pdf>.

3. Про повноваження та гарантії здійснення постійного контролю за діяльністю Служби безпеки України затв. Указом Президента України від 18.05.2007 № 427/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/427/2007#Text>.

4. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: затв. Указом Президента України від 11.08.2011 № 811/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/811/2011#Text>.

5. Про Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю: затв. Указом Президента України від 01.12.2014 № 902/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/902/2014#Text>.

6. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%BF#Text>.

7. Відповідь на запит О. Винниченко від 13.05.2019 № 17-19/947 (кошторис та штатний розпис Секретаріату Кабінету Міністрів України). URL: <https://dostup.pravda.com.ua/request/49090/response/118235/attach/2/SIneo283N1R19051317260.pdf>.

8. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Законом України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

9. Про Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій: затв. Указом Президента України від 22.11.2018 № 386/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386/2018#Text>.

10. Про призначення Р. Лещенка Уповноваженим Президента України з земельних питань: затв. Указом Президента України від 01.10.2019 № 727/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/2019#Text>.

11. Про Уповноваженого Президента України з питань волонтерської діяльності: затв. Указом Президента України від 04.12.2019 № 879/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/879/2019#Text>.

12. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>.

Рудченко Вікторія Сергіївна,
здобувачка вищої освіти ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Наукова керівниця:

старша наукова співробітниця наукової
лабораторії з проблем психологічного
забезпечення та психофізіологічних
досліджень ННІЗДН Національної академії
внутрішніх справ, кандидатка юридичних
наук *Галустян О. А.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На сьогодні Україна, яка проголосила стратегію європейського вибору, перебуває на етапі становлення гендерного права та суспільства. Одним із важливих його завдань є забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а відтак й викорінення усіх